

«ІНФОРМАЦІЙНЕ СУСПІЛЬСТВО» В УГОДІ ПРО АСОЦІАЦІЮ

Володимир Ночвай, експерт УС ПГС Україна-ЄС

У СТ. 389-390 ГЛАВИ 14 УА ВИЗНАЧЕНО ОСНОВНУ МЕТУ ТА
СКЛАДОВІ СПІВРОБІТНИЦТВА ЩОДО РОЗВИТКУ
ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА КОРИСТЬ ПРИВАТНИХ
ОСІБ І БІЗНЕСУ ЧЕРЕЗ

**ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАГАЛЬНОДОСТУПНОСТІ ІНФОРМАЦІЙНО-
КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ (ІКТ) ТА ЧЕРЕЗ КРАЩУ ЯКІСТЬ
ПОСЛУГ ЗА ДОСТУПНИМИ ЦІНАМИ.**

- I. Імплементация національних стратегій інформаційного суспільства.*
- II. Розвиток нормативно-правової бази для електронних комунікацій.*
- III. Розширення участі України у дослідній діяльності ЄС у сфері ІКТ.*

**Розвиток інформаційного суспільства
через забезпечення загальнодоступності інформаційно-комунікаційних технологій
(ІКТ) та якісних електронних послуг**

**1. Імплементация Стратегії
розвитку інформаційного
суспільства в Україні**

- 1.1. Імплементация Стратегії
розвитку інформаційного
суспільства в Україні**
- 1.2. Виконання плану дій із
впровадження Ініціативи
"Партнерство "Відкритий Уряд" у
2016—2018 роках**
- 1.3. Розробка та імплементация
"Цифрового порядку денного
України -2020" та узгодження з
цифровим порядком денним ЄС.**

**2. Розвиток нормативно-
правової бази для
електронних комунікацій**

- 2.1. Сприяння широкосмуговому
доступу:**
- 2.2. Координація політик у галузі
електронних комунікацій**
забезпечення функціональної
сумісності мереж України та ЄС;
- 2.3. Посилення незалежності та
адміністративної спроможності
національного регулятора у галузі
зв'язку**
- 2.4. Обмін інформацією,
найкращою практикою та
досвідом, спільні заходи**
розвитку нормативно-правової бази
та забезпечення та неспотвореної
конкуренції
- 2.5. Співробітництво між
національним регулятором у
галузі зв'язку України та
національними регуляторами ЄС**
- 2.6. Поступове наближення до
права і нормативно-правової бази
ЄС у галузі регулювання
інформаційного суспільства і
електронних комунікацій**

**3. Розширення участі України у
дослідній діяльності ЄС у сфері
ІКТ**

- 3.1. Співробітництво у сфері науки
та технологій,**
що забезпечується, зокрема,
шляхом:
участі у наступній Рамковій
програмі ЄС з досліджень та
інновацій «Горизонт 2020»;
спільної реалізації наукових
програм та дослідної діяльності;
навчання шляхом реалізації
програм обміну для дослідників та
спеціалістів;
- 3.2. Цифровий порядок денний
Європи в сфері досліджень та
інновацій ІКТ визначає напрями
для спільних зусиль країн ЄС та
інших зацікавлених країн, що
будують разом Європейській
дослідницький та інноваційний
простір**

Завдання для виконання цілі №1 *«Імплементация національних стратегій інформаційного суспільства»*

окрім чинної **Стратегії розвитку інформаційного суспільства** в Україні (Схвалена розпорядженням КМУ від 15 травня 2013 р. № 386-р), розглядалися стан розробки та імплементации **Цифрового порядку денного України-2020** та узгодження його з Цифровим порядком денним ЄС, а також виконання плану дій із впровадження міжнародної ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд » у 2016—2018 роках

.

Завдання, що стосуються цілі «*Розвиток нормативно-правової бази для електронних комунікацій*», містяться в наступних статтях глави 14:

- сприяння широкосмуговому доступу,
- координація політик у галузі електронних комунікацій,
- посилення незалежності та адміністративної спроможності національного регулятора у галузі зв'язку,
- обмін інформацією, найкращою практикою та досвідом, спільні заходи з розвитку нормативно-правової бази,
- співробітництво між національним регулятором у галузі зв'язку та національними регуляторами ЄС,
- поступове наближення до права і нормативно-правової бази ЄС у галузі регулювання інформаційного суспільства і електронних комунікацій.

Для розкриття третьої цілі «*Розширення участі України у дослідній діяльності ЄС у сфері ІКТ*» використано положення глави 9 угоди, а також відповідні положення Цифрового порядку денного ЄС:

- співробітництво у сфері науки та технологій,
- співробітництво в сфері досліджень та інновацій ІКТ Цифрового порядку денного Європи.

Загалом агрегована оцінка цілі «Розвиток інформаційного суспільства через забезпечення загальнодоступності інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та якісних електронних послуг»

була отримана на основі усереднення оцінок учасників опитування-представників стейкхолдерів на рівні **4 бали з 10 можливих**, що свідчить про недостатній прогрес виконання глави 14 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Імплементація національних стратегій інформаційного суспільства

Імплементація Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні

Виконання плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд»» у 2016-2018 роках

Розробка та імплементація «Цифрового порядку денного України-2020» та узгодження з цифровим порядком денним ЄС

Умовні позначення

- Адекватність ■
- Відкритість ■
- Повного ■
- Відсутній як факт ■

Розвиток нормативно-правової бази для електронних комунікацій

Сприяння широкомасштабному доступу

Координація політик у галузі електронних комунікацій

Посилення незалежності та адміністративної спроможності національного регулятора у галузі зв'язку

Обмін інформацією, найкращою практикою та досвідом, здійснюють спільні заходи

Співробітництво між національним регулятором у галузі зв'язку України та національними регуляторами ЄС.

Поступове наближення до права і нормативно-правової бази ЄС у галузі регулювання інформаційного суспільства і електронних комунікацій.

Розширення участі України у дослідній діяльності ЄС у сфері ІКТ

Співробітництво у сфері науки та технологій

Співробітництво в сфері досліджень та інновацій ІКТ Цифрового порядку денного Європи

З трьох цілей другого рівня найвищу оцінку (загальна — 5,3 бала; адекватність — 5,3; повнота — 4,4; відкритість — 6,2) отримала ціль 1 — «Імплементація національних стратегій інформаційного суспільства».

- Причому досягнуто це за рахунок високої оцінки, поставленої всіма учасниками питування-представниками стейкхолдерів (загальна — 7,4 бала; адекватність — 7,3; повнота — 7; відкритість — 8) станові виконання плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2016—2018 роках.
- Підціль 1.1 «Імплементація Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» оцінена досить низько (загальна — 3,8 бала; адекватність — 3,9; повнота — 3,4; відкритість — 4,3),
- Дещо вище (загальна — 4,5 бала; адекватність — 4,7; повнота — 2,7; відкритість — 6,2) оцінено зусилля Міністерства економічного розвитку і торгівлі (МЕРТ) та робочої групи Хайтек-офісу з розробки та імплементації Цифрового порядку денного України — 2020 та узгодження його з Цифровим порядком денним ЄС. Проте ці зусилля ще не були підкріплені ухваленням необхідних нормативно-правових актів.

Дуже низьку оцінку (загальна – 2,9 бали; адекватність – 3; повнота – 2,8; відкритість – 3) за всіма критеріями отримала ціль 3 – «Розширення участі України у дослідній діяльності ЄС у сфері ІКТ».

Це можна пояснити загальною кризою науково-інноваційної політики та катастрофічним зниженням державного фінансування науки та освіти. Проте при цьому Україна не використовує всі можливості участі в європейських програмах досліджень та створення нових технологій у співпраці з бізнесом.

Низьку оцінку (загальна – 4,1 бала; адекватність – 4,2; повнота – 4,2; відкритість – 3,9) отримала і ціль 2 «**Розвиток нормативно-правової бази для електронних комунікацій**».

Це зумовлено відсутністю розробленого з урахуванням європейських рекомендацій Закону України «**Про електронні комунікації**» та тим, що дотепер залишається незгодженою **дорожня карта з імплементації положень директив ЄС у сфері телекомунікацій** (електронних комунікацій). Варто зазначити низьку оцінку відкритості дій влади в цій сфері, що також перешкоджає виробленню узгодженої національної політики та наближенню до права і нормативно-правової бази ЄС у галузі регулювання інформаційного суспільства і електронних комунікацій. Не всі стейкхолдери поінформовані та долучені до процесу узгодження Дорожньої карти.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації (**НКРЗІ**), **де-юре не є незалежним органом** і де-факто не виконує функції регулятора. Регулятор часто приймає незрозумілі рішення, незгоджені з ринком.

В Україні не існує стратегії **сприяння широкосмуговому доступу**.

При великій кількості кібератак мало уваги приділяється кібербезпеці.

Відбувається **погіршення умов для розвитку е-бізнесу**. Багато компаній у сфері е-бізнесу реєструються за кордоном, аби уникнути загрози необґрунтованих перевірок.

Наближення до права і нормативно-правової бази ЄС поки що відбувається ПОВІЛЬНО

– усі спрямовані на це законопроекти знаходяться у ВРУ («Про електронні довірчі послуги», «Про електронні комунікації» тощо) і тричі не були прийняті.

Ухвалено тільки один з основних законів, потрібних в даній сфері, – «[Про електронну комерцію](#)».

Він визначає організаційно-правові засади діяльності у сфері електронної комерції в Україні, встановлює порядок вчинення електронних правочинів із застосуванням інформаційно-телекомунікаційних систем та визначає права і обов'язки учасників відносин у сфері електронної комерції. **Проте законом не охоплено всі моделі е-комерції, що відчутно гальмує розвиток е-комерції в Україні. Закон потребує суттєвого корегування в частині використання підписів у електронному вигляді.**

Обмін інформацією та досвідом з ЄС найактивніше здійснюється в рамках HDM initiative (Harmonizing Digital Markets of the EU and Eastern Partnership Neighbors) та візитів і контактів МЕРТ та Державного агентства з електронного урядування зі структурами ЄС,

але бракує ширшої відкритої інформації про результати такого обміну.

Невідомо про існування жодної підписаної угоди про співробітництво між національним регулятором у галузі зв'язку України та національними регуляторами ЄС. Національний регулятор активно діє в даному напрямі через реалізацію двосторонніх проектів та участь у роботі мережі регуляторних органів електронних комунікацій країн Східного партнерства за участю країн ЄС.

Висновки

1. План імплементації Стратегії розвитку інформаційного суспільства не виконаний, не проаналізовано недоліки, помилки та не реалізовані заходи щодо її впровадження.
2. Не подолано цифрову нерівність у доступі громадян України до електронних комунікацій та інформаційних ресурсів.
3. Повільно впроваджуються стандарти ЄС та відповідні директиви у сфері електронних комунікацій.
4. Не погоджена Дорожня карта з впровадження та застосування актів ЄС у сфері телекомунікацій (електронних комунікацій). Інформація щодо процесу розробки Дорожньої карти не надходить до зацікавлених учасників ринку.
5. Існує потреба посилення незалежності та адміністративної спроможності національного регулятора у галузі зв'язку. НКРЗІ де-юре не є незалежним органом, він підпорядкований Президенту України, і де-факто не виконує функції регулятора. Громадська рада НКРЗІ не працює належним чином для адекватного представлення зацікавлених стейкхолдерів.
6. Не існує спеціальної державної стратегії сприяння широкосмуговому доступу. Розвиток національної інфраструктури доступу відбувається стихійно і незадовільними темпами.
8. Відбулося погіршення умов ведення е-бізнесу.
9. Дослідницька складова недостатньо враховується при визначенні політики розвитку інформаційного суспільства в Україні. Україна не використовує усі можливості участі в європейських програмах досліджень та створення нових технологій у співпраці з бізнесом

Рекомендації

- Використати для оновлення та імплементації Стратегії розвитку інформаційного суспільства успішний досвід виконання плану дій із впровадження Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» у 2016—2018 роках. Скоординувати цей процес з процесом розробки Цифрового порядку денного України — 2020. У подальшій імплементації стратегії варто повніше враховувати положення наднаціонального права ЄС, регіональні стратегії розвитку інформаційного суспільства та національні пріоритети інформаційної безпеки. Операціоналізувати визначені пріоритети «цифрового» розвитку конкретними вимірюваними цілями, узгодженими з європейськими.
- Розробити узгоджену стратегію сприяння широкосмуговому доступу. Створити умови для інвестування у широкосмуговий доступ, в т.ч. державні інвестиції, для розширення доступу для бюджетних установ та органів влади.
- Ухвалити рішення для покращення бізнес-клімату, зокрема, захисту ІКТ-бізнесу від перевірок, вилучення обладнання силовими органами тощо.
- Вжити заходів для виконання зобов'язання за Угодою з ЄС щодо посилення незалежності та адміністративної спроможності національного регулятора у галузі зв'язку. З цією метою підвищити прозорість рішень регулятора. Залучити громадськість та бізнес-асоціації до інтенсивнішої співпраці з регулятором, до узгодження політики та рішень, в тому числі, через налагодження роботи громадської ради НКРЗІ.
- Вжити заходів для прискорення виконання зобов'язання угоди щодо поступового наближення до права і нормативно-правової бази ЄС у галузі регулювання інформаційного суспільства і електронних комунікацій. Зокрема, здійснити заходи для виконання розпорядження КМУ від 15 квітня 2015 р. № 360-р «Про схвалення розробленого адміністрацією Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації та Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації, плану імплементації деяких актів законодавства ЄС у сфері телекомунікацій».
- Урядовому офісу з питань європейської та євроатлантичної інтеграції - провести широке обговорення з громадськістю та бізнесом розробленої Дорожньої карти з імплементації положень директив ЄС у сфері телекомунікацій (електронних комунікацій).

Діяльність РГ2 УНП ФГС СхП у напрямку гармонізації цифрових ринків з ЄС:

Напрямок діяльності «Гармонізація цифрових ринків» сформувався в рамках РГ2 УНП ФГС СхП у 2017 році (у травні 2017 року). Відповідно до цього у структурі РГ2 було сформовано профільну тематичну підгрупу. Координатор – Максим Корявець.

Аналіз розділів стосовно гармонізації цифрових ринків України та ЄС в рамках робочого документу “Східне Партнерство – Концентруючись на ключових пріоритетах та конкретних досягненнях” до 2020 року (https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/near-eeas_joint_swd_2016467_0.pdf);

The harmonisation of digital markets will be fostered to eliminate existing obstacles and barriers to the provision of pan-European e-Government and e-Business services. This will result in better online services at better prices and more choice; it will attract investments and boost employment. Existing companies will be enabled to grow faster and start-ups will be created more easily

- Активна участь у засіданнях тематичних експертних панелей багатосторонніх платформ СхП та заходах, що стосуються теми гармонізації цифрових ринків:
- 5-та зустріч Панелі Східного Партнерства зі статистики «Науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, інформаційно-комунікаційні технології, статистика інновацій» в рамках Тематичної платформи № 2 “Економічна інтеграція та наближення до політик ЄС” (22-23 травня 2017 року, Тбілісі);
- 3-тя Панель Східного партнерства з гармонізації цифрових ринків (19-20 вересня 2017 року, Брюссель);
- Конференція «Від новаторських ідей до успішного бізнесу: сприяння національним системам раннього фінансування інноваційних компаній у країнах Східного Партнерства» в рамках роботи Панелі Східного партнерства з досліджень та інновацій (21 вересня 2017 року, Мінськ).

Напрямки діяльності підгрупи відповідають шести ключовим пріоритетним темам, що були визначені Панеллю Східного партнерства з гармонізації цифрових ринків:

1. Телекомунікаційні правила / електронні комунікації.
2. Цифрові довірчі послуги та кібербезпека.
3. Цифрові навички.
4. Екосистеми цифрових інновацій та стартапів.
5. Електронна торгівля.
6. Електронне здоров'я.

Представники тематичної підгрупи «Гармонізація цифрових ринків» завжди готові до співпраці зі стейкхолдерами у даній сфері.